

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano poslalo vlogo z dokumentacijo, v kateri dokazuje, kako takšen med pridobiva, kontrolira in embalira. Hkrati se mora vsak čebelar, ki želi uporabljati to označbo, seveda tudi certificirati.

Podrobneje je postopek priznavanja označb opisan v

Pravilniku o postopkih za priznavanje označb posebnih kmetijskih pridelkov oziroma živil (Uradni list RS, št. 76/03, 18/04 in 47/05) in tudi na spletnih straneh ministrstva. Tam so objavljena tudi navodila za pripravo vlog za posamezne vrste geografskih poimenovanj in tradicionalnega ugleda.

Medovite rastline

NAVADNA ROBINIJA (neprava akacija) — *Robinia pseudoacacia* L., družina metuljnice (*Fabaceae* ali *Papilionaceae*)

Trajče Nikoloski in Peter Ribič

Domovina - Doma je v Severni Ameriki, Mehiki in drugod. V Evropo jo je leta 1601 iz Virginije v ZDA prinesel Jean Robin, vrtnar Henrika IV. in Ludvika XII., po katerem je tudi dobila svoje ime. Dandanes velja za naturalizirano vrsto. Raste le na sončnih tleh in dobro prenaša onesnaženi mestni zrak. Razširjena je le do nadmorske višine 700 m, v ostrem gorskem podnebju nad to višino pa ne raste. Zaradi bujnega, belega, omamno dišečega cvetja se je iz Pariza hitro razširila po vsej Evropi. V Sloveniji raste na večjih površinah v Pomurju in na Goriškem. Čebelarom omogoča najpomembnejšo spomladansko pašo, z največjimi dnevnimi donosi do 8 kg.

Ime - Nekatera najpogostejša udomačena ljudska imena za navadno robinijo: cigrnika, egiptovsko trnje, farsje, hacija, neprava akacija, robinija, tlovenca, tmojenca, zignojka.

Opis - Robinija je listopadno drevo, ki zraste od 2 do 25 m visoko. Krošnja je po večini kroglasta, v starosti rahla in dežnikasta, vsaj na mladih pogankih pa je na vsaki strani listnega pedlja po en tm. Listi so lihopenati, dolgi od 20 do 30 cm, s 7 do 19 jajčastimi lističi. Izrazito dišeči beli cvetovi rastejo v 10 do 20 cm dolgih visečih grozdastih socvetjih. Stroki so gladki, rjavi, dolgi od 5 do 10 cm. Akacija cveti v drugi polovici maja, lahko pa se cvetenje podaljša celo v prvo tretjino junija. Na Madžarskem imajo selekcionirane

sorte, ki cvetijo z zamikom od 7 do 8 dni, s tem pa podaljšujejo čas cvetenja in seveda tudi čas medenja. Zelo je občutljiva na pozne spomladanske zmrzali, zato se ponekod lahko zgodi, da cvetni popki pomrznejo. V teh krajih tisto leto robinija ne cveti.

Medovitost - Navadna robinija je ena najbolj medovitih rastlin. Velja za dobro čebeljo pašo. Čeprav je za medenje zelo občutljiva, je med vsemi rastlinami na prvem mestu po izločanju medicne. Začetek cvetenja je odvisen od nadmorske višine, sorte ter sončne lege. Cvetovi robinije najzdatneje izločajo nektar, kadar je temperatura zraka od 2 do 25 °C in kadar je med cvetenjem čim manj padavin in vetrovnih dni. Vsak cvet več dni izloča medicno, medenje pa se postopno povečuje, tako da najvišjo stopnjo doseže v zadnji tretjini cvetne dobe. Starejša drevesa, ki rastejo posamič in ki jim druga drevesa ali stavbe ne odvzemajo sončne svetlobe, izločajo več medicne, kot ga izloča cvetje pregostih mladih nasadov. Med je svetle barve, prozoren kot voda, zelo okusen in prijetnega vonja po cvetu, poleg tega je tudi zelo zdravilen. Zelo dolgo ne kristalizira.

Zanimivosti: Tako kot vse metuljnice tudi robinije uspevajo v sožitju z gomoljčnimi bakterijami, ki živijo na njihovih koreninah in robiniji omogočajo, da iz zraka črpa dušik. Zato lahko uspevajo tudi na pustih tleh, na katerih

Cvetovi robinije (neprave akacije)

Amorfa

se s koreninskimi pritlikami hitro razraščajajo. Navadno robinjo zaradi teh lastnosti sadijo za utrditev tal na peščenih, suhih rastiščih, najdemo pa jo tudi kot podeželjsko drevo in v drevoredih. V naseljih po večini rastejo posebne oblike in sorte. Posebej zanimiva je kroglasta robinja s strnjeno zaprto, kroglasto krošnjo. Trd in žilav les je uporaben v gradbeništvu, za železniške pragove, rudniške podpornike, pohištvo, v strugarstvu, sodarstvu, za palice, vinogradniško kolje, ročaje orodij, deske za sekanje mesa in za kurjavo. Zaradi po večini krivencastih debel pa je uporabnost njenega lesa omejena. Uporabni so tudi lubje, les in listi. Te uporabljajo za rumeno barvilo, iz semen pa pridobivajo tehnično olje. Drevo ali grm je cenjen zlasti za parke in ograje, posamična zasajajo tudi v vrtovih, lahko pa postane nadležen gozdni plevel.

GRMASTA AMORFA — *Amorpha fruticosa* L., družina metuljnice (*Fabaceae* ali *Papilionaceae*)

Domovina - Izvira iz Severne Amerike, v Evropo so jo prinesli pred več kot 200 leti.

Ime - Nekatera najpogostejša udomačena ljudska imena za amorfo: amorfa, amorf, amorpha, bagremac, divji bagrem.

Opis - Nezahteven okrasni listopadni grm ali drevo, ki zraste od 1 do 6 m visoko. Je šibaste rasti, listi so dolgi do

25 cm, lihopernati in z 11 do 25 jajčastimi, ostro priostrenimi lističi, podobnimi lističem robinje. Zanimivo, da amorfa lističe zvečer zloži skupaj. Cvetovi rastejo v 8 do 15 cm dolgih, po večini pokončnih vijoličnomodrih grozdastih socvetjih. Metuljasti cvetovi so brez kril in ladijice, sestavljeni so le iz skratkovijoličnega jadra, dobro so vidni rumeni prašniki. Cveteti začne tretje leto, potem pa vsako leto obilno cveti maja in junija. Zanimivo je, da začne cveteti takoj, ko neha cveteti akacija, cvetenje pa traja od 20 do 25 dni. Je zmerno odporna proti zmrzali, na toplejših območjih Srednje Evrope jo najdemo posamič ali pa je sajena kot prostorastoča živa meja. Uspeva na soncu in v polsenci in tudi glede sestave prsti ni zahtevna. Na toplejših območjih je podivjala in se naturalizirala.

Medovitost - Amorfa je zelo medovita rastlina, na kateri čebele ves dan nabirajo nektar in cvetni prah, zato je zelo koristna. Poleg tega da daje čebelarjem obilo nektarja in cvetnega prahu, je pomembna tudi zato, ker cveti neposredno po cvetenju akacije paše, ko še ni druge pomembnejše paše. Med je temnordečkast in prijetnega okusa.

Zanimivosti: Grmasta amorfa daje modro barvilo, ki so ga včasih uporabljali za barvanje tkanin. S pravim indigom, grmom, ki raste v Indiji, ni v sorodstvu. Če želimo, da se zaraste s poganki, jo sekamo na vsake 3 do 4 leta. Zaradi teh lastnosti navadno amorfo sadijo tudi za utrjevanje tal na peščenih, suhih rastiščih, saj s svojimi koreninami veže tla. Razmnožujemo jo s semenom in potaknjenici. Za lažjo kalitev je treba seme 72 ur namakati v vodi.

bletnice

V SPOMIN NA OBLETNICO ROJSTVA PROF. DR. JOŽETA RIHARJA

SPOROČILA RAZISKOVALNEGA IN STROKOVNEGA DELA PROF. DR. JOŽETA RIHARJA SLOVENSKEMU ČEBELASTVU ZA DANES IN JUTRI

Kaj vpliva na življenje čebel med letom — na dolgoživost in kratkoživost čebel?

V normalnih družinah se mladice v prvih dneh svojega življenja intenzivno hranijo s cvetnim prahom. V njihovih telesih se razvijejo goitne žleze in kopičijo maščobna telesa. Take čebele imajo najboljše pogoje za dolgo življenje. Medtem pa v normalni čebelji družini začnejo pitati žerke; čebelje mladice si tako izr-

pajo rezerve, ostarijo in postanejo kratkožive. Nasprotno pa dosežejo visoko starost čebele v brezmatičnih družinah, v panjih, v katerih matica slabo zaleže ali če se je čebel lotilo rojilno razpoloženje. V poskusih, ki jih je izvedla A. Maurizio so čebele v družinah brez zalege živele 167 do 188 dni. V takih primerih se v telesih čebel kopičijo rezervne snovi, ker pa se ne izrabljajo, čebele živijo dolgo časa.

Le neznatno pa na trajanje čebeljega življenja vpliva

